

KAZALO

UVOD	3
TEORETIČNI DEL	4
1 OPREDELITEV NADARJENOSTI	4
1.2 ZNAČILNOSTI NADARJENIH UČENCEV	4
1.2.1 Učne lastnosti	4
1.2.2 Motivacijske lastnosti.....	5
1.2.3 Socialno-čustveno področje	6
1.3 IZHODIŠČA ZA ODKRIVANJE IN DELO Z NADARJENIMI UČENCI.....	6
1.4 ODKRIVANJE NADARJENIH	7
1.4.1 Evidentiranje učencev, ki bi lahko bili nadarjeni.	8
1.4.2 Identifikacija nadarjenih učencev.....	8
1.4.3 Seznanitev in mnenje staršev	9
1.5 DELO Z NADARJENIMI UČENCI	9
2 UČNO NEUSPEŠNI NADARJENI UČENCI	11
2.1 SOCIALNA NEZRELOST	12
2.2 ČUSTVENI PROBLEMI.....	13
2.3 ANTISOCIALNO VEDENJE	13
2.4 NIZKA SAMOPODOBA	14
2.5 TEMELJNA SPOZNAVANJA O UČNO NEUSPEŠNIH NADARJENIH UČENCIH .	14
2.6 VRSTE UČNE NEUSPEŠNOSTI.....	15
2.6.1 Neskladnost med dosežki pri inteligentnostnih testih in učnimi uspehi	15
2.6.2 Visoki rezultati pri testih dosežkov in nizki učni uspehi.....	16
2.6.3 Visoke prejšnje ocene in nizki šolski dosežki	17
EMPIRIČNI DEL	19
3 METODOLOGIJA RAZISKOVANJA	19
3.1 NAMEN RAZISKOVANJA	19
3.2 PRIČAKOVANI REZULTATI	19
3.3 METODOLOGIJA	19
3.3.1 Raziskovalna metoda.....	19

3.3.2 Raziskovalni vzorec	20
3.3.3 Postopki zbiranja podatkov	20
3.4 REZULTATI INTERVJUJA, ANKETE IN INTERPRETACIJA	20
3.4.1 Intervju s pedagoginjo Tino Vrhovšek Malovič	20
3.4.2 Seznam identificiranih nadarjenih učencev v šol. leto 2011/2012 na OŠ Destrnik-Trnovska vas in njihov povprečni učni uspeh.	21
3.4.3 Kriterij za določitev učne neuspešnosti nadarjenega učenca	23
3.5 REZULTATI ANKETE IN INTERPRETACIJA	24
3.5.1 Razred in spol anketiranih	24
3.5.2 Področje nadarjenosti	26
3.5.3 Učne težave pri posameznih predmetih.....	27
3.5.4 Pokazatelji težav pri učenju?	27
3.5.5 Vzrok za učne težave.....	28
3.5.6 Vedenje nadarjenih.....	28
3.5.7 Pomoč pri odpravi učnih težav	28
3.5.8 Obiskovanje dodatnega pouka	29
3.5.9 Moje močno področje.....	29
3.5.10 Počutje in odnos med sošolci	29
3.5.11 Reševanje težav pri učenju	30
3.6 SKLEP	31
VIRI.....	33

UVOD

Nadarjeni imajo zaradi svoje drugačnosti velikokrat težave – so individualisti, ki imajo za svojo starost že močno oblikovano osebnost, so bolj občutljivi za okolje in zahtevnejši od ostalih otrok, trdovratnejši pri uveljavljanju svojih interesov, veliko potreb imajo nezadovoljenih (Kastelic Hočevar, 2003, str. 284). Nadarjeni in učno izredno uspešni učenci se na okolje, ki je naravnano antiintelektualno, lahko različno odzivajo. Pogosto so posebneži, samotarji, samosvoji ljudje, osamljeni in izolirani.

Že Komensky je opozoril, da taki učenci izstopajo iz povprečja in so za razredno klimo lahko moteč element, če njihove energije ne usmerimo na pravo pot, jim ne nudimo ustreznega okolja in spodbujamo njihove lastne aktivnosti (Komensky, 1995, str. 70). Obstaja nevarnost, da se tak otrok ob soočanju s konfliktnimi situacijami in pritiski okolja zaščiti tako, da se podredi. Na tej točki izgubimo inovativnega in kreativnega učenca, dobimo pa učenca, ki se »ne gre« več. Dobimo učno neuspešnega nadarjenega učenca, pri katerem pa pogosto najdemo značilnosti, ki ga ovirajo pri šolskem delu.

Raziskovalna naloga je razdeljena na dva dela. Teoretični del opredeljuje nadarjenih učencev z vidika različnih avtorjev. V nadaljevanju sledi opis postopka pridobitve statusa nadarjenega učenca. Posebno pozornost smo namenile učnim težavam nadarjenih učencev.

Empirični del predstavlja analizo raziskave med učenci na osnovni šoli Destrnik–Trnovska vas. Z raziskavo smo poskušale odgovoriti na za stavljena raziskovalna vprašanja.

TEORETIČNI DEL

1 OPREDELITEV NADARJENOSTI

V strokovni literaturi ni enotne definicije nadarjenosti. Razlog je v tem, da nadarjeni niso neka homogena skupina, ampak se nadarjenost kaže v različnih oblikah in obsegih.

Starejše definicije zožujejo nadarjenost na inteligentnost. Te definicije ne ustrezajo kasnejšim spoznanjem o prognostični veljavnosti testov inteligentnosti za ustvarjalnost. Torrance (1962) ugotavlja, da bi izgubili kar 75 % otrok, ki dosegajo visoke rezultate na testih ustvarjalnosti, če bi kot nadarjene identificirali tiste, katerih dosežki na testu inteligentnosti sodijo v zgornjih 20 % rezultatov. Poleg tega se v psihologiji vse bolj utrjuje spoznanje o več inteligentnostih oziroma talentih. Taylor (1978) meni, da ima tako rekoč vsakdo svoje posebne sposobnosti, zato bi lahko teoretično vsak veljal za nadarjenega ali talentiranega. Takšen pristop je narekoval potrebo po razširitvi definicije nadarjenosti.

Nadarjene učence upravičeno razvrščamo v skupino učencev s posebnimi potrebami, saj potrebujejo posebno njim prilagojen pouk in različne dejavnosti, saj bodo le tako razvili svoje sposobnosti (Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy, M., Purgaj, S., 1999).

1.2 ZNAČILNOSTI NADARJENIH UČENCEV

Raziskave kažejo, da imajo nadarjeni učenci nekatere osebnostne lastnosti, ki jih ne najdemo pri drugih učencih ali pa so pri nadarjenih bolj izrazite. Vendar pa ti učenci niso neka homogena skupina, ampak obstajajo razlike tudi znotraj skupine nadarjenih.

Osebnostne lastnosti, ki jih najdemo v skupini nadarjenih, se nanašajo na različna področja: miselno-spoznavno, učno-storilnostno, motivacijsko, socialno-čustveno. Najbolj tipične so naslednje (Nagel, 1987):

1.2.1 Učne lastnosti

- razvito divergetno mišljenje (fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija),
- razvito logično mišljenje (analiza, abstrahiranje, posploševanje, sposobnost sklepanja),
- nenavadna domišljija,

- natančnost opazovanja,
- dober spomin,
- smisel za humor,
- široka razgledanost,
- visoka učna uspešnost,
- bogato besedišče,
- hitro branje,
- spretnost v eni od umetniških dejavnosti (glasba, ples, risanje, dramatizacija itd.),
- motorična spretnost in vzdržljivost.

Nadarjeni učenci vedo o različnih stvareh. Njihov jezik je bogat, izdelan in tekoč, besedni zaklad pa je za njihovo starost nenavaden. Njihove izjave so obarvane kritično, neodvisno in vrednotno. Imajo visoko stopnjo zapomnitve, si tudi hitreje zapomnijo dejstva in znajo hitro ustvariti veljavne posplošitve. Sposobni so hitro uvideti vzročno posledične odnose. Radi zelo veliko berejo, prednost pa dajejo knjigam za odrasle. Razumejo zapletene stvari ter jih razstavljajo v pregledne enote (Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy, M., Purgaj, S., 1999).

1.2.2 Motivacijske lastnosti

- visoke aspiracije in potreba po doseganju odličnosti,
- radovednost,
- raznoliki in močno izraženi interesi,
- vstrajnost pri reševanju nalog,
- visoka storilnostna motivacija,
- uživanje v dosežkih.

Nadarjeni se določenim nalogam, ki jih zanimajo, povsem predajo in si prizadevajo, da bi nalogo povsem rešili, saj težijo k popolnosti in so zelo samokritični. Radi delajo sami in ne v skupini, tako imajo več časa za lastno razmišljanje. Zastavljajo si visoke storilnostne cilje ter se ne zadovoljijo hitro s svojim rezultatom ali tempom. Zanimajo jih mnogi problemi, ki se tičejo predvsem odraslih, kot sta na primer religija ali politika (Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy, M., Purgaj, S., 1999).

1.2.3 Socialno-čustveno področje

- nekonformizem,
- močno razvit občutek za pravičnost,
- neodvisnost in samostojnost,
- sposobnost vodenja in vplivanja na druge,
- izrazit smisel za organizacijo,
- empatičnost.

So individualisti. To pokažejo na način, da so drugačni in se ne bojijo izzivati. Prevezemajo odgovornost in so pri načrtovanju ter organizaciji zanesljivi. Veliko se ukvarjajo s pojmi pravica – krivica, dobro – zlo in so se pripravljene angažirati proti "avtoritetam".

Poleg teh osebnostnih lastnosti pa avtorji pri posameznih področjih dodajajo še nekatere druge. Pri učno-storilnostnem področju navajajo še, da so ti učenci motorično zelo spretni in vzdržljivi (Žagar, Artač, Nagy in Purgaj, 1999).

Nadarjeni učenci doživljajo čustveno izkušnjo veliko globlje od sovrstnikov. V primerjavi z njimi imajo tudi izrazitejši občutek za humor v besedni obliki. Družijo se raje z nekoliko starejšimi otroki in se pri tem zelo radi navežejo na enega ali dva prijatelja in z njimi sklepajo trdne prijateljske vezi. Pri vključevanju v družbo doživljajo velike pritiske ter so izredno občutljivi in razdražljivi (Ferbežer in Kukanja, 2008).

Čim bolj dosledno se kažejo posamezne lastnosti pri učencu, tem bolj verjetno je, da je nadarjen.

1.3 IZHODIŠČA ZA ODKRIVANJE IN DELO Z NADARJENIMI UČENCI

Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci naj izhaja iz sodobnega pojmovanja nadarjenosti. Delo z nadarjenimi učenci naj se začne čim bolj zgodaj. V prvi triadi poteka delo z njimi praviloma v oblikah notranje diferenciacije pouka, v drugi triadi v oblikah notranje in fleksibilne diferenciacije, v tretji triadi pa poleg teh oblik tudi v oblikah delne zunanje diferenciacije.

Pri odkrivanju nadarjenih učencev sodelujejo vsi pedagoški delavci in šolska svetovalna služba. Po potrebi se šole povezujejo med seboj ter k sodelovanju pritegnejo tudi strokovnjake zunanjih institucij. Termin "odkrivanje nadarjenih učencev" označuje celoten proces, ki vključuje evidentiranje, identifikacijo in seznanitev ter pridobitev mnenja staršev. Odkrivanje se praviloma izpelje v prvi in drugi triadi, po potrebi pa se ponovi še v tretji triadi. S tem se

zagotovi, da imajo vsi nadarjeni enake možnosti, da so odkriti. Poleg pravočasnega odkrivanja nadarjenih učencev in organiziranja različnih diferenciranih oblik dela z njimi je potrebno tudi njihovo kontinuirano spremljanje. To vključuje spremljanje celovitega razvoja nadarjenih, vseh področij osebnosti. Osebne podatke vodi šolska svetovalna služba v skladu z Zakonom o osnovni šoli (94. in 95. člen).

Učinkovita skrb za nadarjene učence predpostavlja ustrezne materialne in kadrovske pogoje ter stalno strokovno izpopolnjevanje na področju odkrivanja in dela z njimi. Skrb za nadarjene učence je del programa dela šole, pomemben del njenega načrta in vizije ter tako tudi pomembna naloga vodstva šole. Izobraževanje nadarjenih učencev se izvaja v skladu z Zakonom o osnovni šoli (tretji odstavek 12. člena). Za koordinacijo, implementacijo in izvedbo na operativni ravni se oblikuje strokovna skupina na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo. Strokovno skupino sestavljajo svetovalci zavoda in zunanji strokovnjaki.

1.4 ODKRIVANJE NADARJENIH

Odkrivanje nadarjenih učencev je strokovno zahtevno opravilo. V postopku odkrivanja sodelujejo učitelji, šolska svetovalna služba, starši in po potrebi zunanji strokovnjaki. Vsak od njih lahko prispeva koristne informacije. Obstajajo različne metode identifikacije. Ena izmed teh je predstavljena (Marland, 1972):

Metoda	uporabe	% priporočanja
Učiteljeva opazovanja in nominacije	93	75
Skupinski testi šolskih dosežkov	87	74
Skupinski testi inteligentnosti	87	65
Predhodni uspeh (vključno s šolskimi Ocenami)	56	65
Individualni testi inteligentnosti	23	90
Testi ustvarjalnosti	14	74

Odkrivanje naj bi potekalo v treh stopnjah: evidentiranje, identificiranje in seznanitev ter mnenje staršev.

1.4.1 Evidentiranje učencev, ki bi lahko bili nadarjeni.

Ta poteka na osnovi različnih kriterijev brez testiranj ali uporabe posebnih ocenjevalnih pripomočkov. Predlagani kriteriji:

- Učni uspeh – učenec dosledno izkazuje odličen učni uspeh (v 1. triadi se upošteva opisna ocena).
- Dosežki – izjemni dosežki pri likovni, glasbeni, tehnični, športni in drugih dejavnostih.
- Učiteljevo mnenje – ki si ga je o učencu oblikoval med vzgojno-izobraževalnim procesom. Posebno pozornost pri presojanju mora posvetiti tistim učencem, ki kažejo znake nadarjenosti in nimajo odličnega uspeha, ki prihajajo iz socialno depriviranega okolja, drugačnega kulturnega okolja, ali imajo specifične učne ali vedenjske težave.
- Tekmovanja – udeležba in dobri rezultati na regijskih in državnih tekmovanjih.
- Hobiji – trajnejše aktivnosti, za katere ima učenec močan interes in v katerih dosega nadpovprečne rezultate.
- Mnenje šolske svetovalne službe – šolska svetovalna služba oblikuje svoje mnenje na osnovi obstoječe evidence o učencu, z vzgojiteljicami iz vrtca, razrednimi in drugimi učitelji, knjižničarjem in mentorji interesnih in drugih dejavnosti.

V skupino evidentiranih so izbrani učenci, ki izpolnjujejo vsaj enega od navedenih kriterijev. To je širša skupina učencev, ki bi lahko bili nadarjeni. Evidenco evidentiranih učencev vodi šolska svetovalna služba.

1.4.2 Identifikacija nadarjenih učencev

Zajema poglobljeno in podrobnejšo obravnavo evidentiranih učencev in vključuje naslednja merila:

- Ocena učiteljev – učitelji podajo oceno o že evidentiranih učencih s pomočjo osebnega ocenjevalnega pripomočka, ki naj bi zajel naslednja področja razumevanje in pomnjenje snovi, sposobnost sklepanja, ustvarjalnost (fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija), motiviranost in interesi, vodstvene sposobnosti, telesno-gibalne sposobnosti, izjemni dosežki (performance) na različnih področjih (umetniških, praktično-tehničnem in drugih področjih). Za ocenjevanje se lahko

izberejo različni metodološko neoporečni instrumenti, ki zajemajo zgoraj navedena področja.

- Test sposobnosti – individualni ali skupinski test (npr. WISC, Ravenove progresivne matrice, priporočljivi so individualni testi).
- Test ustvarjalnosti – (npr. Jellen-Urbanov TCT-DP, Torranceovi testi ustvarjalnega mišljenja).

Testa sposobnosti in ustvarjalnosti izvede in ovrednoti šolski psiholog. Kot nadarjeni oziroma talentirani so identificirani tisti učenci, ki so vsaj na enem od kriterijev dosegli nadpovprečen rezultat: na testu inteligentnosti je IQ enak ali večji od 120, na testu ustvarjalnosti sodi rezultat med 10 odstotkov najboljših rezultatov evidentiranih učencev, na ocenjevalni lestvici za učitelje pa je učenec dobil nadpovprečno oceno na posameznem področju nadarjenosti (ustreznost ocene presodi šolska svetovalna služba skupaj z učiteljem, ki je učenca ocenil). Ugotovitev o tem, da je učenec nadarjen, se sprejme na sestanku razrednega učiteljskega zbora, na katerem sodelujeta tudi šolska svetovalna služba in koordinator za delo z nadarjenimi, če ta ni šolski svetovalni delavec.

1.4.3 Seznanitev in mnenje staršev

Je zadnja stopnja odkrivanja nadarjenih, ko svetovalna služba skupaj z razrednikom seznanijo starše, da je bil njihov otrok spoznan za nadarjenega in pridobi tudi njihovo mnenje o otroku. Postopek odkrivanja nadarjenih učencev ni enak v vseh treh obdobjih devetletne osnovne šole. V prvi triadi se izvedeta samo prva in tretja stopnja postopka (evidentiranje ter seznanitev in mnenje staršev). V drugi triadi (ali po potrebi v tretji) pa se izvede tudi druga stopnja postopka (identifikacija) ter se ponovno seznanijo starše in pridobi njihovo mnenje o otroku. Za učence, ki so bili zaradi različnih vzrokov pri postopku odkrivanja izpuščeni oziroma spregledani, se postopek izvede v celoti v drugi ali tretji triadi. Odkrite nadarjene učence se tekoče spremlja (procesna diagnostika). Dokumentacija o nadarjenih učencih se arhivira na šoli, vodi pa jo šolska svetovalna služba.

1.5 DELO Z NADARJENIMI UČENCI

Delo z nadarjenimi učenci izhaja iz naslednjih temeljnih načel:

- širitev in poglobljanje temeljnega znanja,

- hitrejše napredovanje v procesu učenja,
- razvijanje ustvarjalnosti,
- uporaba višjih oblik učenja,
- uporaba sodelovalnih oblik učenja,
- upoštevanje posebnih sposobnosti in močnih interesov,
- upoštevanje individualnosti,
- spodbujanje samostojnosti in odgovornosti,
- skrb za celostni osebni razvoj,
- raznovrstnost ponudbe ter omogočanje svobodne izbire učencem,
- uveljavljanje mentorskih odnosov med učenci in učitelji oziroma drugimi izvajalci programa,
- skrb za to, da so nadarjeni učenci v svojem razrednem in šolskem okolju ustrezno sprejeti,
- ustvarjanje možnosti za občasno druženje glede na njihove posebne potrebe in interese.

Pri izdelavi posebnih programov za nadarjene je potrebno še posebej upoštevati naslednje pogoje (George, 1997):

- da izbrana metoda dovolj poudarja razvijanje višjih miselnih procesov in konceptov;
- da je metoda dovolj fleksibilna in odprta, da otroku omogoča lasten tempo razvoja;
- da zagotavlja učno okolje, ki daje otroku hkrati čustveno varnost in intelektualne izzive;
- da izbrana metoda ne bi otroka odtujila od vrstnikov ali škodljivo vplivala na nadaljnje učenje, ki bi lahko zaradi ponavljajočih se vzorcev pripeljala do dolgočasje;
- da izbrana metoda daje prednost procesu po meri otroka.

V prvi triadi poteka delo z nadarjenimi učenci predvsem v okviru matičnega razreda v oblikah notranje diferenciacije pouka, priporočljivo je le občasno krajše ločevanje nadarjenih učencev iz razreda (na primer pri samostojnem učenju, dodatnem pouku, raznih interesnih dejavnostih).

V drugi in tretji triadi naj bi se delo z nadarjenimi razširilo tudi na nekatere druge oblike, ki se večinoma organizirajo v okviru fleksibilne in delne zunanje diferenciacije. V skladu Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (81. člen) se za nadarjene učence lahko uporabi tudi pol ure individualne in skupinske pomoči na oddelek.

Večino omenjenih oblik in aktivnosti za nadarjene nekatere šole že izvajajo. V devetletni osnovni šoli je potrebno s tem delom nadaljevati, hkrati pa uvajati še druge možnosti glede na posebnosti posameznih šol. Zlasti je potrebno pridobiti za sodelovanje starše in zunanje ustvarjalce ter učence spodbujati k vključevanju v zunanje institucije, kjer lahko uveljavijo svojo nadarjenost.

O vključitvi nadarjenih učencev v posebne dodatne oblike dela morajo soglašati starši, v drugi in tretji triadi pa se upošteva tudi mnenje učenca.

2 UČNO NEUSPEŠNI NADARJENI UČENCI

"Oznaka učno neuspešen (oziroma manj uspešen) nadarjen učenec se nanaša na učenca z visokimi zmožnostmi (ki so rezultat opravljenih meritev), ki pa je na šolskem oziroma učnem področju neuspešen. To se kaže v razkoraku med visokimi ocenami na področju osebnih sposobnosti na eni in nizkimi ocenami na področju šolskega delovanja in ocenjevanja znanja na drugi strani. Sledi spoznanje, da so nadarjeni učno neuspešni učenci lahko označeni kot taki zaradi testne napake in nepopolnih metod merjenja ter drugih zunanjih meril, ki od nadarjenih učencev pričakujejo in zahtevajo več" (Ferbežer, Kukanja, 2008, str.76).

V tej zvezi se starši in učitelji vse bolj obračajo na šolske svetovalne službe za odgovore na vprašanja: Zakaj imajo nadarjeni učenci tako slabe šolske ocene? Zakaj nadarjeni učenci ne sodelujejo v razrednem učnem dogajanju? Učno neuspešni nadarjeni učenci so bili doslej, bolj v razvitem svetu kot pri nas, predmet številnih protislovnih pedagoško-psiholoških raziskav, predvsem pa predmet zahtevnih praktično svetovalnih težav učiteljev in svetovalcev (N. L. Gage, C. D. Berliner 1988; I. Ferbežer 2002; I. Može 2003, M. Zaljuberšek M. 1993).

Učno neuspešne otroke so strokovnjaki v preteklosti poskušali kategorizirati na različne načine. Reisova (1989) jih loči na dolgotrajno in začasno učno neuspešne nadarjene otroke. Whitmore (1980) predlaga razvrstitev na tri skupine: agresivni, izolirani in kombinirani. Delisle (1992) jih uvršča na učno neuspešne nadarjene učence in neproduktivne nadarjene učence (Whitmore, 1980; Reisova, 1989; Delisle, 1992; povz. Po Ferbežer in Kukanja, 2008), str.77.)

Dolgotrajna učna neuspešnost otroka je posledica njegove dalj časa trajajoče učne neuspešnosti, ki se kaže v obliki antisocialnega vedenja. Stresni zunanji dejavniki (npr. ločitev staršev) in čustvena stanja oziroma posledice teh dogodkov nadarjenega otroka privedejo do začasne učne neuspešnosti.

Agresivni učenci se vedejo zelo uporniško in ne upoštevajo določenega pravila. Izolirani učenci se dolgočasijo in ne navezujejo nobenega osebnega stika z drugimi vrstniki. Kombinirani pa so tisti nadarjeni, ki nihajo med agresivnim in uporniškim vedenjem ter izoliranostjo in dolgočasjem v šoli.

Kljub veliki raznolikosti definicij se pojavljajo neke podobnosti med opazovanji in meritvami učno neuspešnih nadarjenih učencev. Avtorja Dowdall in Colangelo (Dowdal, Colangelo 1982) sta raziskovalno ugotovila, da so značilnosti slabih dosežkov nadarjenih učencev bolj podobne splošnim slabim dosežkom kot pa splošnim značilnostim nadarjenih učencev. V bistvu so bolj podobni nadarjenim učencem samo v visokih rezultatih pri inteligentnostnih testih, pri testih dosežkov ali poprejšnjih dobrih ocenah. Če primerjamo učno uspešne z učno neuspešnimi nadarjenimi učenci, ugotovimo, da so le-ti manj socialno zreli (Hecht 1975), da imajo več emocionalnih problemov (Pringle 1870), da se vključujejo v več antisocialnega vedenja (Bricklin, Bricklin 1967) in da imajo nižjo samopodobo (Colangelo, Pflieger 1979; Whitmore 1980).

Pri učno neuspešnih nadarjenih učencih pa pogosto najdemo naslednje značilnosti, ki jih ovirajo pri šolskem delu.

2.1 SOCIALNA NEZRELOST

Nadarjeni učenci s slabimi dosežki se slabše socialno prilagajajo kot nadarjeni učenci na splošno. Njihova socialna nezrelost se lahko izraža na veliko načinov. Lahko imajo težave pri navezovanju in ohranjanju prijateljstva. Učno neuspešni nadarjeni učenci imajo lahko težave v sodelovanju v skupini, predvsem glede na to, da se udeležujejo preveč ali premalo. Zaradi tega so lahko v skupini preveč dominantni ali pa premalo samozavestni. Lahko se preveč postavljajo ali kako drugače ovirajo napredek skupine. Učno neuspešni nadarjeni učenci imajo lahko v osnovnošolskih letih težave z ločevanjem od staršev, ko morajo v šolo. Lahko so preveč odvisni od učiteljev in se neprimerno vedejo do odraslih. Učno neuspešni nadarjeni učenci imajo pogosto težave tudi v športu, ker težko igrajo po pravilih in težko premagajo poraz na tekmovanjih (Ferbežer, 2004).

2.2 ČUSTVENI PROBLEMI

Čustveni problemi nadarjenih učencev s slabšimi dosežki segajo od tega, da začnejo hitro jokati, do tega, da se prezgodaj razburijo. Ti otroci so bodisi preveč občutljivi ali prehitro agresivni. Pri osebnostnih testih izkazujejo učno neuspešni nadarjeni učenci zelo raznoliko osebnostno strukturo, pa tudi čustvene probleme, kot sta depresija in jeza. Osebnostni problemi se kažejo tudi v ekstremni labilnosti, kar pomeni hitro menjavanje razpoloženja. Čustveni problemi učno neuspešnih nadarjenih učencev so prej dolgoročni kot začasno situacijski (Ferbežer, 2004).

2.3 ANTISOCIALNO VEDENJE

Ena izmed najsplošnejših ugotovitev o učno neuspešnih nadarjenih učencih je njihova tendenca k antisocialnim značilnostim vedenja. Sodeč po večini osebnostnih testov so učno neuspešni nadarjeni učenci nekoliko podobni strukturi sociopatskih osebnosti. Sociopatski ljudje imajo slabo razvito vest, so impulzivni, jezo izražajo z agresijo do drugih oseb in z uničevanjem stvari ter se nagibajo k temu, da uporabljajo svojo inteligenco za prevaro drugih. Nadarjeni učenci, ki se zapletajo v antisocialno vedenje, so pogosto tisti, ki so jih dobili pri goljufanju na testu ali pri kraji šolskih stvari. Ti lahko poškodujejo druge otroke ali odnesejo in uničijo njihove igrače. Kot adolescenti se lahko ti antisocialni nadarjeni učenci zapletajo v ilegalne posle, kot so: prodaja drog, ropanje trgovin in ustvarjanje računalniških virusov. Kakor koli že, pa osebnosti teh otrok niso v celoti sociopatske ali antisocialne. Nedavna raziskava avtorja Arcenau (Arcenau 1990) kaže, da so kljub temu, da imajo nadarjeni učenci s slabimi dosežki antisocialne osebnostne značilnosti, kot so impulzivnost, sebičnost in potreba po igri, so te značilnosti paradokсно povezane s potrebo po razumevanju in znanju. Kljub temu da vedenje teh nadarjenih otrok s slabimi dosežki ni socialno sprejemljivo, pa imajo željo po razumevanju svojega vedenja in obdajajočega sveta. Za razliko od sociopata, ki je brezčuten in nerazumen, imajo ti otroci potrebo po poglobljenem razmišljanju in izražanju intenzivnih čustev (Ferbežer, 2004).

2.4 NIZKA SAMOPODOBA

Večina raziskav o učno neuspešnih nadarjenih učencih je ugotovila, da imajo povečini nizko samopodobo. O sebi razmišljajo negativno v mnogih pogledih. Sebe vidijo kot neprivlačne, neljubljene in neinteligentne. Kljub visokim rezultatom pri testih inteligentnosti in testih dosežkov so mnogi učno neuspešni nadarjeni učenci prepričani o svoji nesposobnosti uspeti. Mnogi izmed njih imajo občutek, da si ne zaslužijo uspeha. Vzrokov za to nizko samopodobo je veliko. Eden izmed poglavitnih vzrokov za to nizko samopodobo nadarjenih učencev s slabimi dosežki so njihove stalne nizke šolske ocene. Zanje je negativni šolski odziv začaran krog. Slabe ocene vodijo do nizkih pričakovanj do sebe, kar pa vodi do še nižjih učnih učinkov. Mnogo izmed teh učencev ne vidi izhoda iz tega začaranega kroga (Ferbežer, 2004).

2.5 TEMELJNA SPOZNANJA O UČNO NEUSPEŠNIH NADARJENIH UČENCIH

- Učno neuspešni učenci se pojavljajo že v osnovni šoli.
- Učna neuspešnost je fleksibilen pojav, ki se pojavlja občasno, v časovnih intervalih, različnih starostnih obdobjih in različnih razredih.
- Učna neuspešnost se pojavi takrat, kadar je nadarjeni izpostavljen stresnim situacijam doma in v šoli. V šoli se največkrat pojavi takrat, kadar vrstniki etikirajo in zavračajo nadarjenega učenca.
- Izjemno nadarjeni učenci, ki so aktivnejši in se udeležujejo različnih krožkov in drugih šolskih in izven šolskih dejavnosti, imajo v šoli manj problemov z učno neuspešnostjo.
- Učno neuspešni učenci so lahko posledica tudi neprimerne kurikula (Ferbežer in Kukanja, 2008).

Učno neuspešni nadarjeni terjajo poglobljeno svetovanje, odkrivanje specifičnih potreb ter morajo biti vključeni v svetovalne obravnave skupaj z družino. Vedenje neproduktivnih nadarjenih učencev niha iz ene v drugo skrajnost. Za mnoge nadarjene je njihova učna neuspešnost najlažja pot, po kateri izkazuje neuslišane potrebe, stiske in s katero iščejo pozornost v šoli in doma. Takšno vedenje pa se ponavlja kontinuirano, saj otroci dosežejo želeni učinek – pritegnejo pozornost nase. Na ta način izrazijo klic na pomoč, ki ga učitelji, starši, strokovni delavci in drugi, morajo prepoznati (Ferbežer in Kukanja, 2008, str. 77).

2.6 VRSTE UČNE NEUSPEŠNOSTI

2.6.1 Neskladnost med dosežki pri inteligentnostnih testih in učnimi uspehi

Neskladnost med rezultati pri inteligentnostnih testih in učnimi dosežki je najpogostejši primer slabega uspeha. V mnogih primerih, kadar samo en visok rezultat pri inteligentnostnem testu ni skladen z vsemi drugimi merili in ko so učni uspehi v razredu konstantno poprečni ali celo podpoprečni, je mogoče, da je rezultat inteligentnostnega testa napačen. Saj vemo, da pri vsakem inteligentnostnem testu obstaja faktor napake. Rezultati lahko močno nihajo okrog točke, ki je bila izbrana za kriterij nadarjenosti. Na primer, lahko je učenec, ki je na testu WISC dosegel 120 točk v resnici dosegel le 112, kar pa že spada v povprečno skupino (Ferbežer, 2004).

V večini primerov je neskladnost med rezultati inteligentnostnih testov in šolskimi ocenami posledica primerjave rezultatov pri verbalnih testih z neverbalnimi učnimi dosežki ali primerjave med rezultati pri testih prostorninsko vizualnih sposobnosti z verbalnimi učnimi dosežki. Povsem mogoče je, da je učenec verbalno nadarjen, pa se kljub temu slabo odreže v situacijah, ki ne zahtevajo odlično govorno strokovno znanje. Takšna vrsta slabe učne uspešnosti je pogosteje vidna v vrtcih in v nižjih razredih osnovne šole, ko učenčeva govorna sposobnost ni tako pogosto izzvana kot njegove socialne, fizične, umetniške in glasbene sposobnosti (Ferbežer, 2004).

Veliko pogostejša karakteristika vedenja učne neuspešnosti nadarjenih je v okolščini, da dosežejo visoke rezultate pri prostorsko-vizualnih testih, kot so WISC in Ravenove progresivne matrice, vendar potem niso učno uspešni v posebnih skupinah ali razredih za nadarjene. Večina šolskih aktivnosti, še posebno tistih za nadarjene učence, je govorne narave. Povsem mogoče je, da otrok doseže visoko število točk pri prostorsko-vizualnem testu, pa je v govornih sposobnostih samo povprečen (Ferbežer, 2004).

Ena najpogostejših oblik te vrste slabih učnih dosežkov je primer, ko nadarjen otrok pri testu WISC doseže na storilnostni lestvici 140 točk, na verbalni lestvici pa 110 točk. Končni tehtani rezultat bo uvrščal učenca v rang nadarjenosti, medtem ko ima samo povprečne verbalne sposobnosti (Ferbežer, 2004).

Šolski svetovalni delavci se morajo zavedati, da imajo lahko starši in učitelji nerealistična pričakovanja do otrok z visokim inteligentnostnim količnikom, ki temelji pretežno na visokih

vizualno prostorninskih sposobnostih. Zato je potrebno, da šolski svetovalni delavci pomagajo tem učencem bolj celostno razumeti specifičnosti njihovih talentov.

Obstaja vrsta različnih razlogov, zaradi katerih si učenci želijo skriti svoje visoke intelektualne sposobnosti. Otrok, ki je sicer previden v izražanju svojih sposobnosti v skupinskih okoliščinah in pred učiteljem, bo lahko ob primernem testatorju individualno izrazil svoje visoke sposobnosti. Prikrivanje nadarjenosti je pogostejše pri deklicah kot pri fantih, še posebej pri deklicah, ki so vzgojene v družinah s tradicionalno ženskimi vlogami. Dekleta še posebno pogosto prikrivajo svoje nadarjenosti, ko pridejo v razvojno obdobje adolescence. Učenci staršev nekaterih marginalnih skupin so prav tako pogosto prepričani, da je prikrivanje visokih sposobnosti v razredu nujno. Večinsko pa se nadarjeni učenci nagibajo k odklanjanju tekmovalnosti v razrednih učnih aktivnostih, saj ne želijo ponižati sošolcev.

Šolski svetovalni delavci morajo otroku, ki prikriva svoje sposobnosti, pomagati in najti način, ki ga bo pripravil do tega, da bo brez zadržkov uresničeval svojo nadarjenost. Pri tem se kaže kot zelo koristno skupinsko svetovanje v skupinah nadarjenih deklet ali v skupinah nadarjenih otrok iz marginalnih skupin (Ferbežer, 2004).

2.6.2 Visoki rezultati pri testih dosežkov in nizki učni uspehi

Učna neuspešnost, ki vsebuje visoke rezultate pri testih dosežkov in nizke učne uspehe, se razlikuje od učne neuspešnosti, povezane z visokim IQ in nizkimi učnimi storitvami. Razlog je v tem, da so testi dosežkov vrsta testov znanja, ki pa so pogosto tesno povezani s kurikulumom. Inteligentnostni testi na splošno merijo mišljenje, spomin in splošno poučenost. Otrok, ki dosega visoke ocene na testih dosežkov, pa bo imel verjetneje natančno znanje, ki je povezano s šolskim poukom in z učenjem.

Mogoče je, da so v nekaterih redkih primerih, zaradi napake merjenja, rezultati testov dosežkov preprosto napačni. To je predvsem v primerih, ko rezultati testov dosežkov niso izrazito visoki, ampak samo nekoliko nad povprečjem.

Očitno obstaja tudi skupina otrok, ki so »kabinetni« učenci. Ti so zelo motivirani in doma veliko berejo ter vadijo spretnosti, ki so povezane s šolo, na primer reševanje različnih zahtevnejših matematičnih problemov. Na to, da se ti učenci učijo doma, v šoli pa ne kažejo zanimanja, vpliva več različnih psiholoških in kulturnih dejavnikov. Nekateri nadarjeni učenci zaradi avtoritarnih odnosov v razredu in v šoli svoje nadarjenosti namerno ne pokažejo v šoli. Prav tako je opaziti skupine učencev, ki dosegajo visoke rezultate pri testih dosežkov in podobno kakor tisti, ki dosegajo visoke rezultate pri inteligentnostnih testih in dobivajo v

razredu slabe šolske ocene. Svojih sposobnosti v razrednem pouku in učenju ne izkazujejo, bodisi da bi se izognili tekmovalnosti ali temu, da jih vrstniki ne bi hoteli sprejeti (Ferbežer, 2004).

Učenci, ki so se naučili obravnavane učne snovi že leto ali dve poprej, se počutijo dolgočasno v kakovostnem intelektualnem funkcioniranju. Nadarjeni učenci, ki so bili vso šolsko kariero uvrščeni v navadne, povprečno zahtevne razrede, se polagoma odrečejo možnostim višjih učno izzivalnih aktivnosti. V razredu ne izvedo ničesar novega, zato ne kažejo zanimanja kljub doseženim visokim rezultatom pri testih znanja. Pojavijo se lahko celo čustva jeze in depresije zaradi repetitivnosti in intelektualne nizke zahtevnosti šolsko razrednega pouka in učenja. Nekateri izmed teh učencev si lahko kdaj namenoma prizadevajo doseči visoke rezultate pri testih dosežkov in znanja samo zato, da bi presenetili učitelje, starše in šolske svetovalne delavce. Kljub temu pa lahko učni neuspeh, ki je posledica teh dejavnikov, zlahka odpravimo (Ferbežer, 2004).

2.6.3 Visoke prejšnje ocene in nizki šolski dosežki

Takšne vrste učne neuspešnosti pogosto opazimo v prehodnem obdobju med vrtcem in osnovno šolo, med osnovno šolo in srednjo šolo ter med srednjo šolo in univerzo. Učenec, ki je imel poprej same odlične ocene, kakor da nenadoma ne zmore doseči boljše ocene od povprečnih uspehov. Šolski svetovalci v teh primerih še posebej opozarjajo učitelje, kajti videti je, kakor da bi šlo za nenadni upad sposobnosti.

Omenjeni vzorec funkcioniranja se lahko pokaže pri nadarjenih učencih, ki so se prešolali ali so prešli iz šole nižje stopnje na višjo stopnjo, saj v prejšnji šoli zahteve niso bile tako visoke kot v sedanji šoli. Obstaja določena gonilna sila, ki se kumulira za učencem, ki dobiva odlične šolske ocene v nižjih razredih šolanja. Učitelji vsakega poznejšega razreda, ki so se pogovorili z učitelji prejšnjih razredov, lahko menijo, da je učenec bister in učno uspešen in ga v skladu s tem tudi ocenjujejo, četudi njegove sposobnosti niso tako visoke, kot se je predpostavljalo.

Prav tako ni presenečenje, če upadejo šolske ocene v primeru, če se učenec preusmeri iz običajnega razreda v drugo skupino višjega nivoja ali razred za nadarjene ali se prešola v šolo za nadarjene učence. S tem je učenec soočen z veliko večjo konkurenco in tekmovalnostjo ter posledično veliko otrok ne dobiva več odličnih ocen. To ni pravi primer učne neuspešnosti, temveč kratko malo primer učencev, ki delujejo na nivoju svojih resničnih sposobnosti v okolju z učenci enakih ali višjih sposobnosti (Ferbežer, 2004).

Kakor pri vseh običajnih učencih lahko na učne dosežke nadarjenih učencev vplivajo tudi domače težave. Upad učnih dosežkov lahko povzročijo družinski konflikti, razveze staršev, zlorabe otrok, bolezni ali smrt družinskega člana itn. Avtorji so raziskovalno ugotovili, da so za družinske konflikte in izgube mnogo bolj občutljivi nadarjeni kakor povprečni otroci. Iz tega spoznanja lahko sklepamo, da lahko družinske težave drastično vplivajo na učne dosežke in vedenje nadarjenih učencev. Slabi učni dosežki so lahko v tem primeru celo svojevrsten klic na pomoč. Tako lahko nadarjen otrok, ki se zaveda svojega ugleda, uspešnosti in odličnosti, z nenadnim učnim neuspehom priključuje pozornost učiteljev, svetovalcev in staršev, da mu dajo pomoč in podporo (Ferbežer, 2004).

EMPIRIČNI DEL

3 METODOLOGIJA RAZISKOVANJA

3.1 NAMEN RAZISKOVANJA

Glavni problem našega raziskovanja so učno neuspešni nadarjeni učenci. Temeljni cilj empiričnega dela je bila ugotovitev stanja: Koliko je nadarjenih učencev na naši šoli, koliko jih je od teh učno neuspešnih in kje so vzroki za neuspešnost.

3.2 PRIČAKOVANI REZULTATI

Raziskovalna vprašanja:

- Koliko je nadarjenih učencev na naši šoli?
- Koliko nadarjenih učencev ima učne težave?
- Ali je učna neuspešnost nadarjenih odvisna od spola?
- Kje so vzroki za učno neuspešnost nadarjenih učencev?
- Ali je učna neuspešnost nadarjenih učencev odvisna od starosti učenca?
- Kako odpraviti ali zmanjšati število učno neuspešnih nadarjenih učencev?

Predpostavljamo, da:

- 1. Na naši šoli imamo učno neuspešne nadarjene učence. Učna neuspešnost je odvisna od spola in starosti učenca. Več učno neuspešnih nadarjenih učencev je v 9. razredu, med temi je več fantov.**
- 2. Vzrok za učno neuspešnost nadarjenih učencev vidimo v slabih delovnih navadah učencev. Večina učno neuspešnih nadarjenih učencev ni bilo prepoznanih kot nadarjeni učenci na testu inteligentnosti in testu besedne ustvarjalnosti, temveč na OLNAD07.**

3.3 METODOLOGIJA

3.3.1 Raziskovalna metoda

Pri raziskavi smo uporabile deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo. Pri raziskavi sva uporabili naslednje raziskovalne metode:

- metodo proučevanja literature,
- metodo anketiranja in intervjuja z namenom pridobivanja podatkov,
- deskriptivno metodo empiričnega raziskovanja za obdelavo podatkov.

3.3.2 Raziskovalni vzorec

V anketo so bili vključeni nadarjeni učenci od četrtega do devetega razreda matične in podružnične šole Destnik in Trnovska vas. Anketiranih je bilo 15 učno neuspešnih nadarjenih učencev od skupno 37 učencev, kar je 40,5 odstotka vseh nadarjenih učencev.

3.3.3 Postopki zbiranja podatkov

Podatke smo zbrale s pomočjo ankete, ki jo je izvedla pedagoginja Tina Vrhovšek Malovič, in intervjuja.

3.4 REZULTATI INTERVJUJA, ANKETE IN INTERPRETACIJA

3.4.1 Intervju s pedagoginjo Tino Vrhovšek Malovič

S pomočjo intervjuja smo dobile osnovne podatke o številu nadarjenih učencev na naši šoli, področju nadarjenosti za posameznega učenca in dejavnostih, ki so le tem ponujene.

KDO SO NADARJENI UČENCI? Vsi tisti, ki so po konceptu o odkrivanju in delom z nadarjenimi učenci prepoznani kot nadarjeni učenci (na enem iz treh merskih instrumentov: test splošne inteligentnosti, besedne ustvarjalnosti, ocenjevalne lestvice učiteljev) dosegli rezultat v zgornjih 10 % populacije.

KAKŠNE SO DOLŽNOSTI ŠOLE KOT USTANOVE DO TEH UČENCEV? Da jih prepozna, nato pa delo z njimi.

KAKŠNE SO DOLŽNOSTI UČITELJEV IN OSTALIH STROKOVNIH DELAVCEV DO TEH UČENCEV? Npr. svetovalna delavka: koordinira delo z nadarjenimi, vodi postopek evidentiranja in identifikacije nadarjenih učencev, potem pa tudi neposredno delo z njimi. Učitelji pa so vključeni v postopek identifikacije, organizirajo in vodijo delo z njimi.

KOLIKŠEN ODSOTOK IN ŠTEVILO TEH UČENCEV JE NA NAŠI IN PODRUŽNIČNI ŠOLI? Skupaj 37 učencev, kar pomeni 13,3 % vseh učencev.

KOLIKO STROKOVNIH DELAVCEV SE UKVARJA S TEMI UČENCI NA NAŠI IN PODRUŽNIČNI ŠOLI? Vsi.

KAKŠNO IZOBRAZBO IMAJO TI DELAVCI?

Izpolnjujejo pogoje za učitelja.

KAJ VSE JIM ŠOLA PONUJA IZVEN REDNEGA PROGRAMA? Dodatni pouk, interesne dejavnosti, strokovne ekskurzije, tabori, raziskovalne naloge, delavnice, projekti, tekmovanja in prireditve.

ALI SE NADARJENI UČENCI UDELEŽUJEJO AKTIVNOSTI, KI SO JIM PONUJENE? Večina, ja.

ALI IMAJO TUDI NADARJENI UČENCI INDIVIDUALIZIRANI PROGRAM? Da vsi.

ALI JE NA NAŠI ŠOLI DOVOLJ POSKRBLJENO ZA NADARJENE UČENCE? ČE NI, KAKŠNI SO VAŠI PREDLOGI? Je dovolj poskrbljeno.

3.4.2 Seznam identificiranih nadarjenih učencev v šol. leto 2011/2012 na OŠ Destrnik-Trnovska vas in njihov povprečni učni uspeh.

Podatke smo dobili pri šolski svetovalni službi. Najprej smo morale postaviti kriterije, po katerih smo določile, ali je učenec učno uspešen ali neuspešen. Povprečne ocene smo izračunale za štiri področja: naravoslovno (NIT, BIO, KEM, FIZ), družboslovno (DRU, ZGO, GEO), jezikoslovno (SLO, ANG) in umetniško področje (LVZ, GVZ). Podatki učencev so bili anonimni. Anketo z učno neuspešnimi nadarjenimi učenci je opravila pedagoginja.

Tabela 1: Nadarjeni učenci in povprečna ocena

	ŠIFRA UČENCA	RAZ.	PODROČJE	POVPREČNA OCENA			
				NAR	DRU	JEZ	UM
1.	19A	9. a	OLNAD (VP, UstP)	4.2	4.7	3.14	5.0
2.	29A	9. a	TBU	4.1	3.5	3.2	5.0
3.	39A	9. a	OLNAD (UstP, GibP)	4.0	4.6	3.5	5.0

4.	49A	9. a	TBU	4.0	3.8	4.0	
5.	59B	9. b	TBU	4.2	3.3	3.2	
6.	69B	9. b	TSI	3.5	3.0	2.0	4.0
7.	79B	9. b	TSI	4.2	3.8	3.7	
8.	88A	8. a	TSI	4.8	4.1	4.2	5.0
9.	98B	8. b	TSI	4.7	4.8	4.7	4.6
10.	108B	8. b	TSI	4.3	4.0	3.5	5.0
11.	118B	8. b	TSI	4.9	4.5	4.3	5.0
12.	127A	7. a	OLNAD (PSI, UčP)	4.5	4.0	4.2	5.0
13.	137A	7. a	TSI, OLNAD (VP, TehP, GibP)	4.8	4.8	4.8	5.0
14.	147B	7. b	OLNAD (TehP, GibP)	4.5	4.7	3.8	4.7
15.	157B	7. b	TSI, TBU	5.0	4.6	4.6	4.5
16.	167A	7. a	TSI, OLNAD (PSI, VP, TehP, GlaP, LitP, DP)	4.5	5.0	4.6	4.7
17.	177B	7. b	TSI	3.4	3.7	3.8	3.5
18.	186A	6. a	OLNAD (LitP, DraP)	3.0	3.0	4.2	4.2
19.	196A	6. a	TBU	3.2	3.0	2.8	4.6
20.	206A	6. a	OLNAD (LitP, DraP)	4.2	5.0	4.2	5.0
21.	216A	6. a	OLNAD (VP)	4.4	4.6	4.1	5.0
22.	226A	6. a	OLNAD (PSI, VP, GlaP)	3.4	3.0	3.8	4.6
23.	236A	6. a	OLNAD (PSI, UčP, UstP, VP)	4.6	4.6	4.1	4.4
24.	245A	5. a	TSI, OLNAD (LikP)	4.7	4.7	4.8	5.0
25.	255A	5. a	OLNAD (GibP, GlaP)	4.2	3.3	4.3	5.0
26.	265A	5. a	TSI	3.5	3.2	3.3	4.3
27.	275A	5. a	TSI	4.7	4.5	4.8	5.0

28.	285A	5. a	TSI, OLNAD (UP) LikP, LitP)	5.0	5.0	4.5	5.0
29.	295T	5. t	OLNAD (LikP, VP)	3.6	4.2	4.0	4.6
30.	305T	5. t	TSI	4.7	4.2	4.8	4.3
31.	314A	4. a	TSI	4.5	4.5	4.4	4.3
32.	324A	4. a	TSI	4.6	5.0	5.0	5.0
33.	334A	4. a	OLNAD07: GibP	3.8	4.5	4.8	4.3
34.	344A	4. a	OLNAD07: GibP	5.0	4.5	4.2	5.0
35.	354T	4. t	OLNAD07: GlaP, LitP	4.7	4.5	4.6	5.0
36.	364T	4. t	TSI	4.1	4.5	4.1	4.2
37.	374T	4. t	TBU	4.0	4.0	4.5	4.7

Pomen kratic:

TSI: test splošne inteligentnosti

OLNAD07 (ocenjevalne lestvice NAD07)

UčP: učno področje

VP: voditeljsko področje

TP: tehnično področje

DP: dramsko področje

LikP: likovno področje

TBU: test besedne ustvarjalnosti

SIP: splošno intelektualno področje

UsP: ustvarjalno področje

GibP: telesno-gibalno področje

LitP: literarno področje

GlaP: glasbeno področje

3.4.3 Kriterij za določitev učne neuspešnosti nadarjenega učenca

Po pregledu nekaterih virov in na podlagi raziskave gospe Tanje Bezić smo določile kriterij, po katerem so učenci učno neuspešni. Izračunale smo povprečno oceno za posamezno področje. Če je le-ta nižja od 4, smo smatrale, da je učenec učno neuspešen na določenem področju (tabela 1).

3.5 REZULTATI ANKETE IN INTERPRETACIJA

Predstavile in interpretirale bomo samo tiste rezultate ankete, ki so se nam zdeli pomembni za obdelavo in predstavitev v raziskovalni nalogi.

3.5.1 Razred in spol anketiranih

Tabela 2: Razredi in število učencev po spolu, ki so bili vključeni v raziskavo

Razred	M	Ž	Skupaj	Odstotek
4.	1	0	1	6,7
5.	1	1	2	13,3
6.	0	2	2	13,3
7.	2	0	2	13,3
8.	1	0	1	6,7
9.	3	4	7	46,7
Skupaj število	8	7	15	100,0
Odstotek	53,3	46,7	100,0	

Tabela 3: Odgovori o značilnostih evidentiranih nadarjenih – 4. razred (Bezić, 2011)

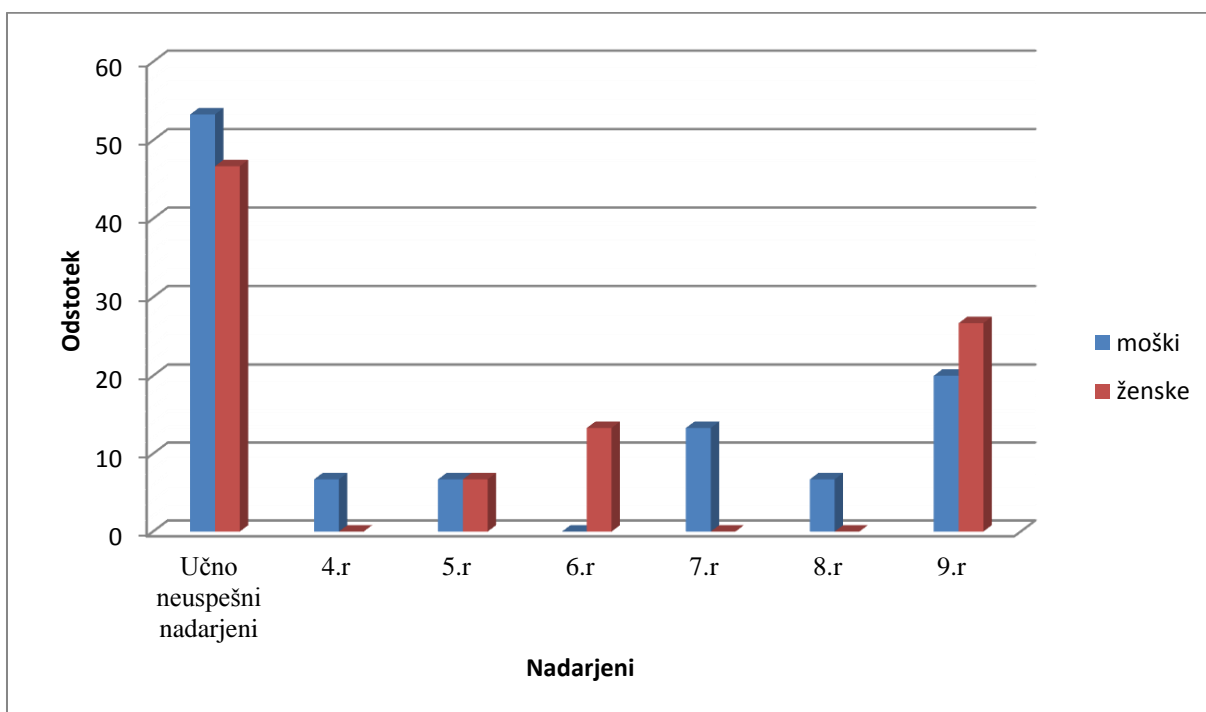
Ali so bile za učenca značilne kakšne posebnosti

posebnosti	število učencev	odstotek učencev
da, zelo neugodne socialne razmere	5	0,6
da, odločba OPP	7	0,8
da, učne težave	5	0,6
da, učni uspeh močno pod pričakovanji	1	0,1
da, težave z učnim jezikom	1	0,1
da, zelo neugodne socialne razmere in učni uspeh močno pod pričakovanji	1	0,1
drugo: da, nemotiviranost	1	0,1

Tabela 4: Odgovori o značilnostih evidentiranih nadarjenih – 9. razred (Bezić, 2011)

Ali so bile za učenca značilne kakšne posebnosti

posebnosti	število učencev	odstotek učencev
zelo neugodne socialne razmere	11	1,0
odločba OPP	7	0,6
učne težave	7	0,6
učni uspeh močno pod pričakovanji	30	2,6
težave z ucnim jezikom	1	0,1
zelo neugodne socialne razmere in učne težave	2	0,2
odločba OPP in učni uspeh močno pod pričakovanji	1	0,1
odločba OPP, učni uspeh močno pod pričakovanji in slaba samopodoba	1	0,1
učne težave in učni uspeh močno pod pričakovanji	1	0,1
učne težave in status	2	0,2
učni uspeh močno pod pričakovanji in čustveno-vedenjske težave	1	0,1
učni uspeh močno pod pričakovanji in trmast, težje vodljiv učenec, izredno poseben	1	0,1
učni uspeh močno pod pričakovanji in slabše razvite socialne spretnosti	1	0,1
učni uspeh močno pod pričakovanji in čustvene in vedenjske težave	1	0,1
učne težave in izogibanje pouku in preverjanjem znanja	1	0,1
učne težave in neugodne družinske razmere - psihične težave	1	0,1
učne težave in primanjkljaji na posameznih področjih učenja	1	0,1
drugo: čustvene in vedenjske težave	1	0,1

Graf 1: Nadarjeni glede na spol in razred

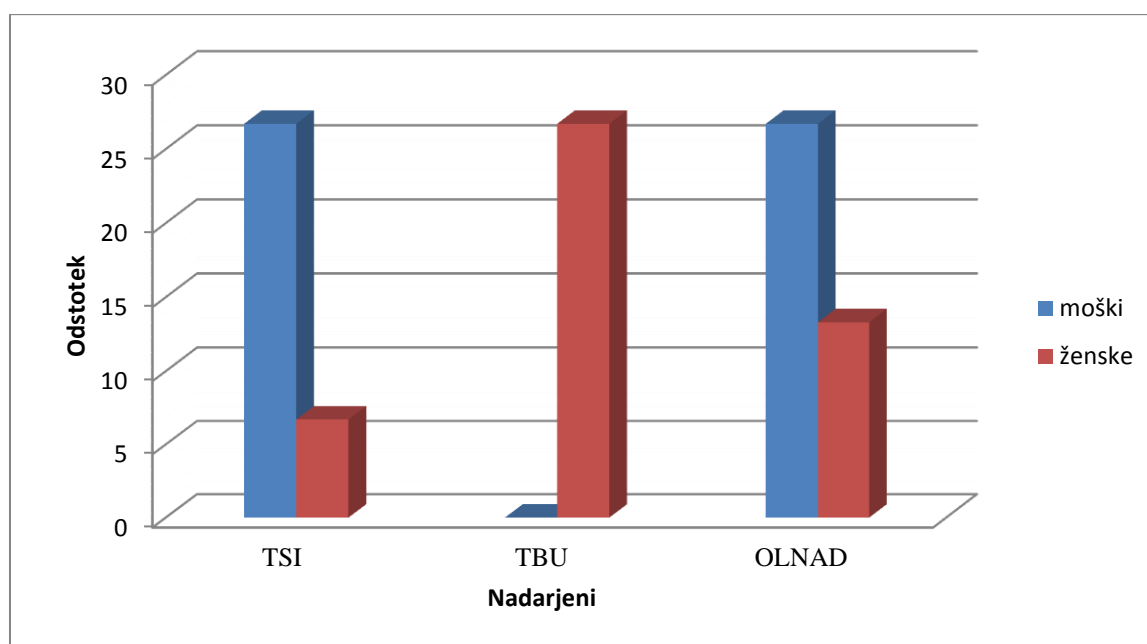
V raziskavo je bilo vključenih 15 nadarjenih učencev z učnimi težavami (tabela 2), največji odstotek je bilo učencev devetega razreda, saj predstavlja skoraj polovico vseh nadarjenih učencev z učnimi težavami. **To potrjuje tudi naše predvidevanje, da je odstotek nadarjenih učencev z učnimi težavami večji v devetem razredu** (tabela 3, 4 in graf 1). **Predpostavka, da med učno neuspešnimi nadarjenimi učenci več fantov kot deklet ni bila potrjena. Na podlagi podatkov (tabela 1) smo ugotovile tudi, da učne težave nadarjenih učencev niso odvisne od področja prepoznavnosti nadarjenosti posameznika.**

3.5.2 Področje nadarjenosti

Tabela 5: Področje nadarjenosti učno neuspešnih učencev

Področje	4. r	5. r	6. r	7. r	8. r	9. r	Skupaj	%
TSI		1		1	1	2	5	33,3
TBU			1			3	4	26,7
OLNAD – SIP							0	0,0
OLNAD – UčP							0	0,0
OLNAD – UsP						2	2	13,3
OLNAD – VP						1	1	6,7
OLNAD – GibP	1	1		1		1	4	26,7
OLNAD – TP				1			1	6,7
OLNAD – LitP							0	0,0
OLNAD – DP			1				1	6,7
OLNAD – GlaP		1					1	6,7
OLNAD – LikP			1				1	6,7

Iz tabele 5 lahko vidimo, da je 60 odstotkov takšnih nadarjenih učencev z učnimi težavami, ki so bili prepoznani na testu splošne inteligentnosti in testu besedne ustvarjalnosti. **Naša predpostavka, da je več učno neuspešnih nadarjenih učencev takšnih, ki so bili prepoznani samo na posameznem področju, je napačna.**

Graf 2: Odstotek nadarjenih učencev glede na področje nadarjenosti

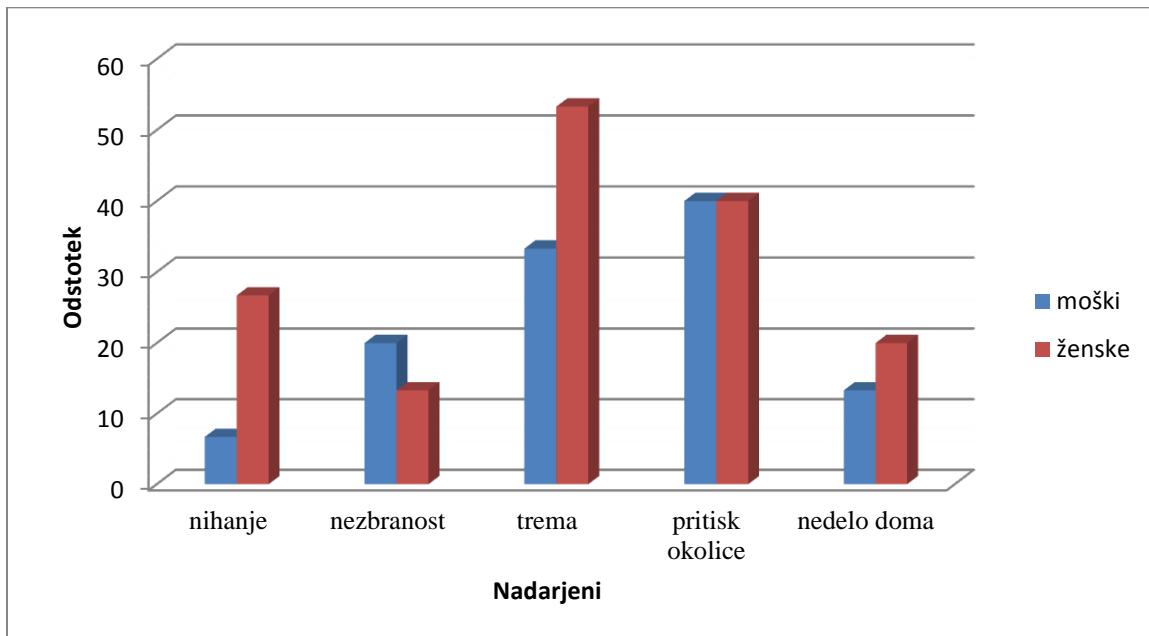
Ugotovile smo tudi, da so bili dečki prepoznani največkrat na testu splošne inteligentnosti in na gibalnem področju, deklice pa bolj na besednem področju.

3.5.3 Učne težave pri posameznih predmetih

Vsi anketirani nadarjeni učenci z učnimi težavami menijo, da imajo le občasne težave in so se pojavile šele v zadnjem šolskem letu. Od 4. do 6. razreda so te težave največkrat pri družboslovju in naravoslovju. Od 7. do 9. razreda imajo največje težave pri matematiki, slovenščini, angleščini in zgodovini.

3.5.4 Pokazatelji težav pri učenju?

Večina anketiranih nadarjenih učencev z učnimi težavami se zaveda, da bi bili lahko boljši glede na svoje sposobnosti, da pa se doma zelo težko spravijo k delu za šolo. Pri šolskem delu od dneva do dneva zelo nihajo, ne morejo se zbrati, pri pisnem in ustnem ocenjevanju pa imajo veliko tremo. Ta pa je posledica velikega pričakovanja s strani staršev in učiteljev.

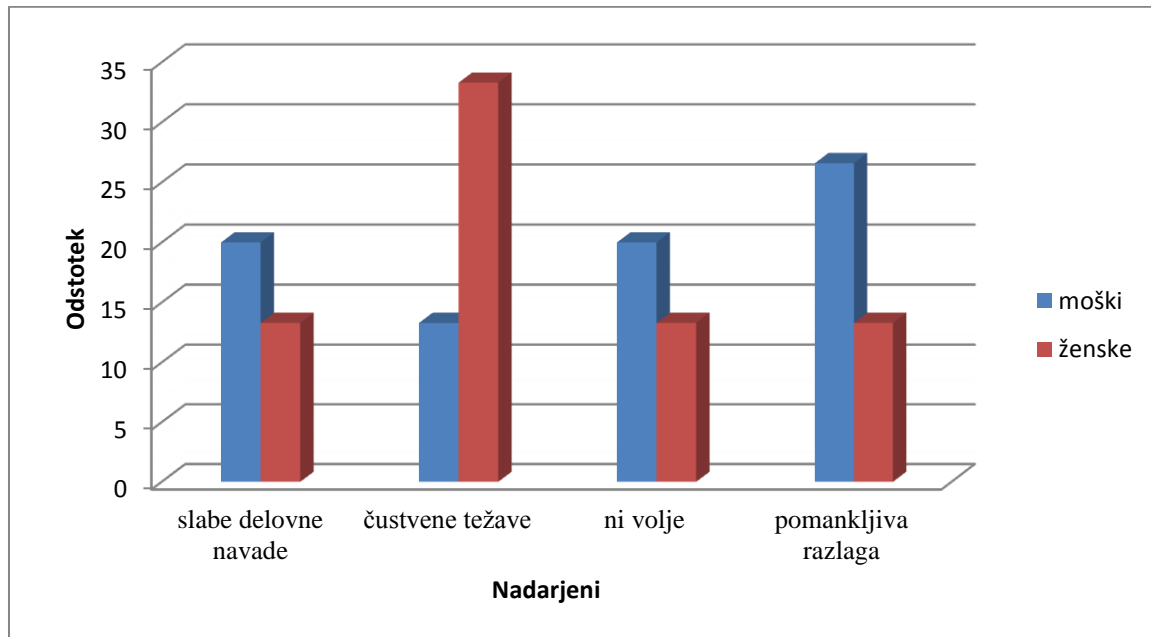

Graf 3: Pokazatelji težav pri učenju

Iz grafa 3 lahko vidimo, da je pri dekletih bolj prisotno nihanje pri šolskem delu, trema in kar je zelo zanimivo, da se doma težko spravijo k delu za šolo. Prav zadnja ugotovitev velja za dekleta 9. razreda.

3.5.5 Vzrok za učne težave

Kot vzrok za učne težave (graf 4) učenci navajajo čustvene težave, pomanjkljivo razlago v šoli, slabe delovne navade in premalo volje ter interesa za šolsko delo.

Graf 4: Vzrok za učne težave

Pri fantih so bolj v ospredju slabe delovne navade in pomanjkanje volje ter interesa za šolsko delo, pri dekletih pa čustvene težave. Veliko jih tudi meni, da je za njihovo učno neuspešnost kriva tudi pomanjkljiva razlaga učiteljev v šoli.

3.5.6 Vedenje nadarjenih

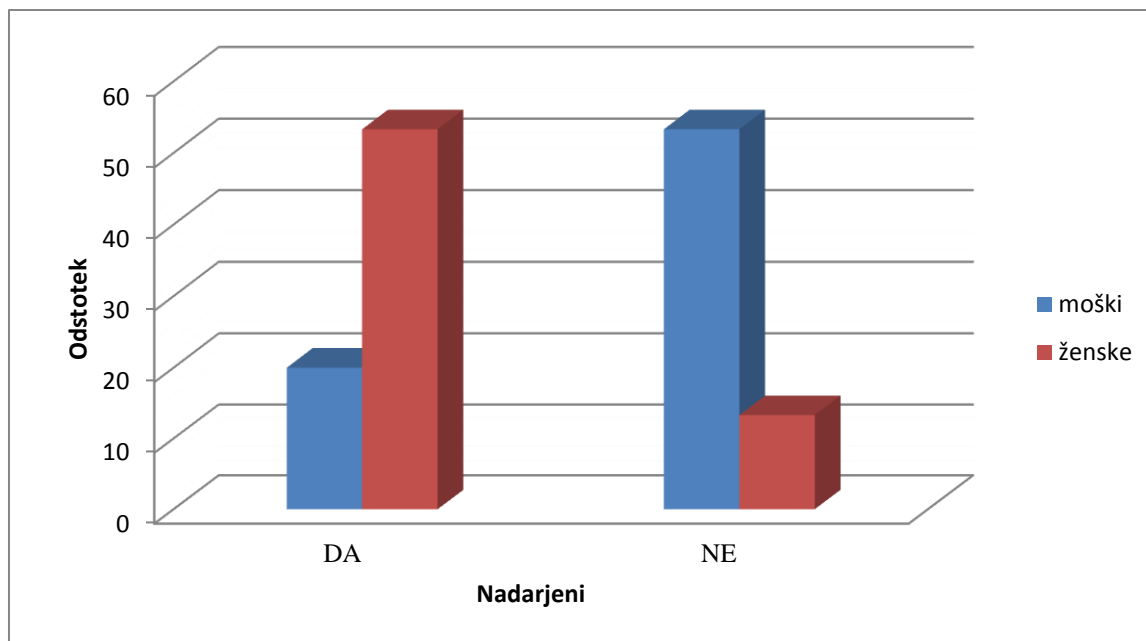
Večina učencev (70 odstotkov) meni, da so učitelji v glavnem zadovoljni z njihovim vedenjem v šoli, prav tako pa tudi starši, ki se le včasih pritožujejo nad njihovim vedenjem.

3.5.7 Pomoč pri odpravi učnih težav

Večina anketiranih nadarjenih učencev meni, da si za odpravo učnih težav lahko pomagajo sami in njihovi starši, pri katerih iščejo tudi pomoč, ko jo potrebujejo. Le malokrat prosijo za pomoč učitelja in šolsko svetovalno službo.

3.5.8 Obiskovanje dodatnega pouka

V dodatni pouk je vključenih več kot polovica (53,3 odstotkov) nadarjenih učencev z učnimi težavami. Tisti, ki ga ne obiskujejo, navajajo, da je dodatni pouk v neprimernem času (46,6 odstotkov) in da pri dodatnem pouku ni nič drugače kot pri pouku (53,3 odstotkov).

Graf 5: Obiskovanje dodatnega pouka

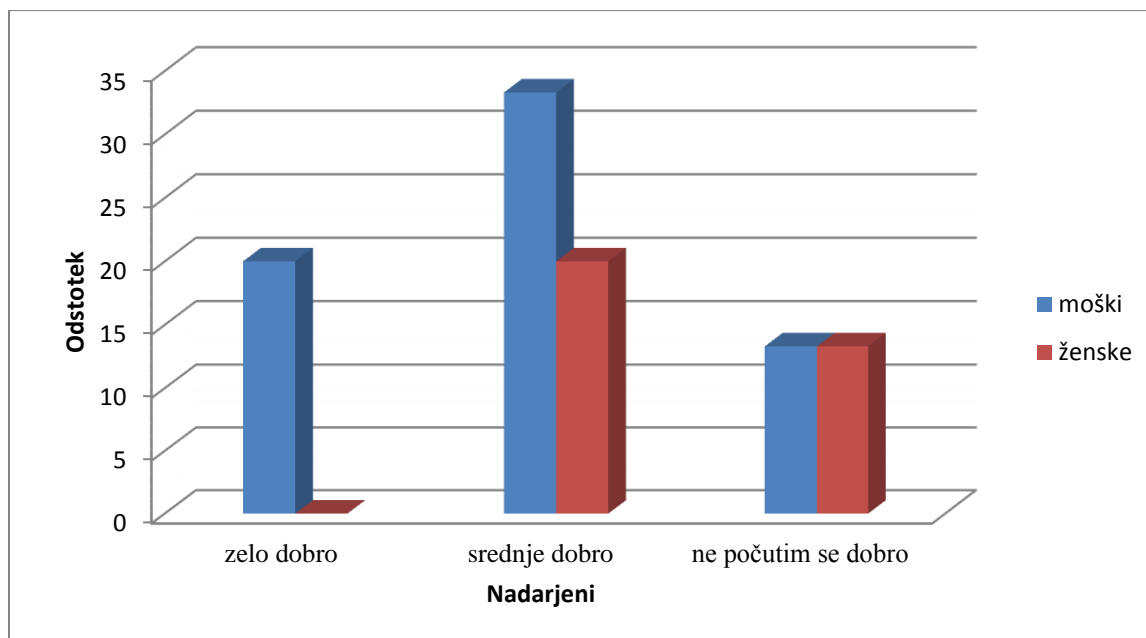
Med tistimi, ki obiskujejo dodatni pouk, prevladujejo dekleta.

3.5.9 Moje močno področje

Med svoja močna področja so učenci navedli hitro navezovanje stikov z drugimi in dobro razumevanje z mlajšimi vrstniki in odraslimi, razvite domišljijo in ustvarjalnost, praktičnost in spretnost pri vsakodnevni opravi ter pomoč drugim, dober organizator in sposobnost vodenja, veselje in zanimanje za šport, naravo in ukvarjanje z rastlinami in živalmi. Večina jih meni, da so s strani šole deležni pohvale, nekateri pa, da učitelji poznajo njihova močna področja, vendar nanj niso posebej pozorni.

3.5.10 Počutje in odnos med sošolci

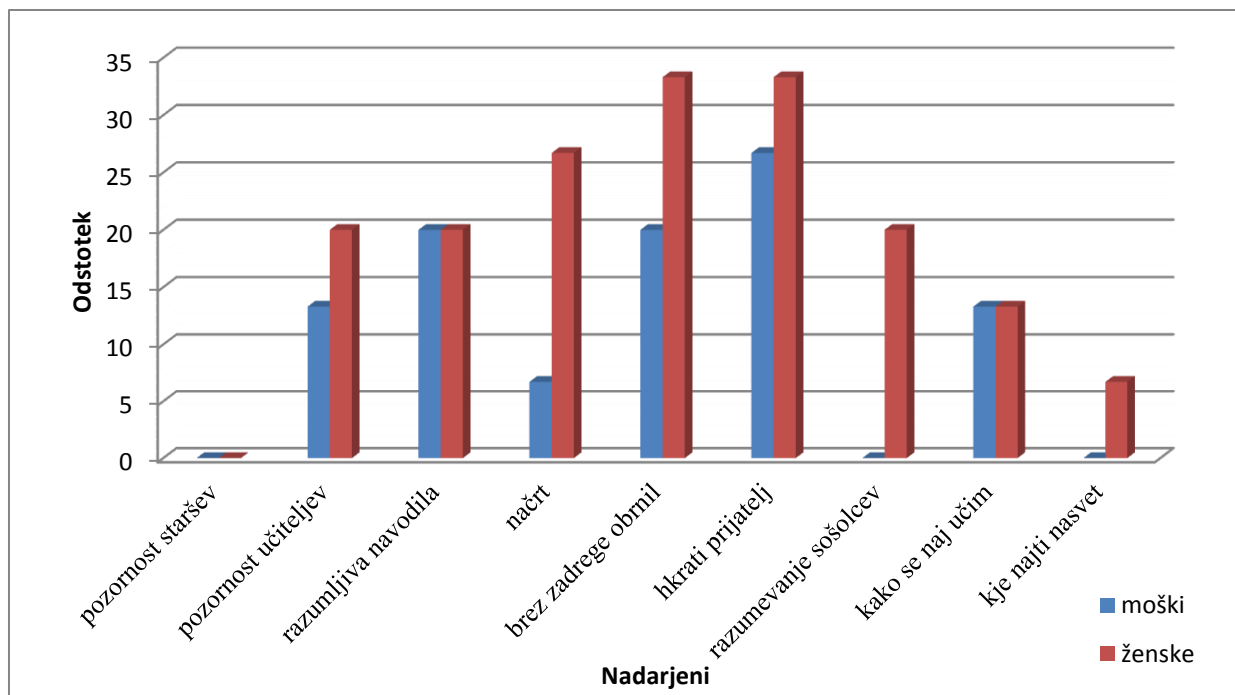
Zanimivo je dejstvo, da se kar 80 odstotkov nadarjenih učencev z učnimi težavami med sošolci ne počuti dobro, čeprav so mnogi do njih strpni, vendar jim posebne podpore ne nudijo. Zavidajo jim dobre ocene in uspešnost pri športu ter glasbi.

Graf 6: Počutje med sošolci

3.5.11 Reševanje težav pri učenju

Največ učencev je menilo, da bi za reševanje težav pri učenju potrebovali nekoga, s katerim bi hkrati prijateljevali in se skupaj z njim učili (60 odstotkov), oziroma nekoga, na katerega bi se lahko brez zadrege kadarkoli obrnili.

Graf 7: Reševanje težav pri učenju

Razlika je v spolu, dekleta bi želele imeti načrt za reševanje učnih težav in nekoga, na katerega bi se lahko brez zadrege obrnile. To je lahko prijatelj ali pa učitelj.

3.6 SKLEP

Na koncu lahko ugotovimo, da smo uresničile cilje. Naša predvidevanja so bila delno pravilna. Vendar pa smo uresničile zastavljene cilje – ugotoviti, koliko je učno neuspešnih nadarjenih učencev na naši šoli. Imele smo občutek, da jih je malo. Tudi same imamo učne težave, ki pa se v tem šolskem letu še samo stopnjujejo.

Naša predvidevanja smo lahko potrdile le s statistično obdelavo podatkov. Nismo obdelale vseh vprašanj, ampak samo tista, ki so nam bila zanimiva, in kjer bi lahko našle povezave med odgovori.

Prva ugotovitev je prav gotovo, da imamo tudi na naši šoli učno neuspešne nadarjene učence. Učna neuspešnost ni odvisna od spola, je pa odvisna od starosti učenca. Več učno neuspešnih nadarjenih učencev je v 9. razredu. Vzrok za učno neuspešnost nadarjenih učencev vidimo v slabih delovnih navadah učencev. Na podlagi podatkov smo tudi ugotovile, da učne težave nadarjenih učencev niso odvisne od področja prepoznavnosti nadarjenosti posameznika. Tako najdemo med učno neuspešnimi nadarjenimi učenci, ki so bili prepoznani na področju

splošne inteligentnosti, besedne ustvarjalnosti in posameznih področjih, kot so na primer gibalno, glasbeno, tehnično itd.

Druga pomembna ugotovitev je, da nadarjeni učenci z učnimi težavami najbolj zaupajo staršem, ki jim tudi pomagajo pri reševanju problema v zvezi s težavami pri učenju. Zelo malokrat pa prosijo za pomoč učitelja ali drugega strokovnega delavca na šoli. Prepričani so, da lahko svoje težave rešijo tudi sami.

Rešitev problema vidimo mlade raziskovalke predvsem v zaupanju svojih težav učitelju ali strokovnemu delavcu. Kot prvo pa si ne smemo zatiskati oči in moramo najprej priznati sami sebi, da imamo učne težave, pa čeprav smo nadarjeni učenci. Izkoristiti pa moramo tudi vse oblike pomoči in aktivnosti, ki nam jih nudi šola, od dodatnega pouka, delavnic in taborov.

VIRI

1. Bezič, T. (1998). *Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
2. Bezič, T., Deutsch, T. (2011). *Analiza uresničevanja Koncepta - Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ, ob koncu šol. leta 2009/2010*. Zavod RS za šolstvo. Ljubljana.
3. Ferbežer, I. (2004). *Svetovanje učno neuspešnim nadarjenim učencem*. *Sodobna pedagogika*, št. 4.
4. Ferbežer, I., Kukanja, M. (2008). *Svetovanje nadarjenim učencem*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
5. Kavkler, M., Magajna, L. (2008). *Učne težave kot posebne vzgojno-izobraževalne potrebe – opredelitev, razsežnost in podskupine učnih težav*. *Učne težave v OŠ, problemi, perspektive, priporočila*. Zavod RS za šolstvo.
6. Komensky, J.A. (1995): *Velika didaktika*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
7. Magajna, L. (2002). *Razumeti učne težave*. *Didakta*, marec 2002, letn. 11, št. 63, str. 22–25.
8. Nagel, V. (1987). *Spodbujanje in odkrivanje nadarjenih otrok*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
9. *Zakon o Osnovni šoli*. (1996). Uradni list RS, št. 12/96.
10. Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy, M., Purgaj, S. (1999). *Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci*. Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.